

Rada Fundacji:

Danuta Przywara - Przewodnicząca
Henryka Bochniarz
Janusz Grzelak
Ireneusz Cezary Kamiński
Witolda Ewa Osiatyńska
Andrzej Rzepliński
Wojciech Sadurski
Miroslaw Wyrzykowski

Zarząd Fundacji:

Prezes: Maciej Nowicki
Wiceprezes: Piotr Kładoczny
Sekretarz: Małgorzata Szuleka
Skarbnik: Lenur Kerymov
Członkini: Aleksandra Iwanowska

1000/2021/MG

Warszawa, 13 października 2021 r.

**Szanowny Pan
nadinspektor Paweł Dzierżak
Komendant Stołeczny Policji**

Szanowny Panie Komendancie,

Helsińska Fundacja Praw Człowieka powzięła informację o wątpliwych z punktu widzenia wolności mediów działaniach Policji względem dziennikarzy dnia 10 października 2021 r. Według doniesień medialnych¹, Policja nie dopuszczała części dziennikarzy w pobliże prowadzonych obchodów tzw. miesięcznicy smoleńskiej na Placu Piłsudskiego w Warszawie. Według informacji przekazanych przez OKO.press, do relacjonowania uroczystości nie dopuszczono operatorów tej redakcji, których po tym, jak okazali legitymacje służbowe, poinformowano, że organizator nie życzy sobie ich obecności. To samo usłyszał później dziennikarz tej samej redakcji Robert Kowalski. Później, wedle informacji podanych przez dziennikarza Krzysztofa Boczka, Policja miała odgrodzić kordonem wszystkie dojścia do Placu Piłsudskiego. Dziennikarz zarejestrował próbę przejścia na Plac i rozmowę z policjantem zagradzającym mu drogę². Później ten sam reporter, według informacji przekazanych przez niego za pośrednictwem serwisu Twitter³, miał zostać popchnięty przez policjanta i celowo potrącony przez kilku innych podczas relacjonowania marszu demonstrantów z Placu

¹ R. Kowalski, *Prezes wściekły. Policja ściągnęła protestującego z drzewa. OKO.press z zakazem wstępu [138. miesięcznica]*, OKO.press 2021, <https://oko.press/prezes-wsciekly-policja-sciagnela-protestujacego-z-drzewa-oko-press-z-zakazem-wstępu-138-miesiecznica/> (dostęp: 12.10.2021 r.); B. Erling, *Policja utrudniała pracę dziennikarzom w czasie obchodów miesięcznicy smoleńskiej*, Press 2021, <https://www.press.pl/tresc/67604,policja-utrudniala-prace-dziennikarzom-w-czasie-obchodow-miesiecznicy-smolenskiej> (dostęp: 12.10.2021 r.).

² B. Erling, *op. cit.*

³ <https://twitter.com/Bacon227/status/1447470985704361991> (dostęp: 12.10.2021 r.).

Zamkowego pod siedzibę PiS przy ulicy Nowogrodzkiej. Według dziennikarza, miał on na sobie widoczne oznaczenie z napisem „PRESS”.

Helsińska Fundacja Praw Człowieka pragnie podkreślić zasadniczą rolę, jaką media pełnią we współczesnych społeczeństwach demokratycznych. Rola ta zawiera się w praktycznej realizacji prawa społeczeństwa do pozyskiwania i rozpowszechniania informacji (art. 14 Konstytucji RP) oraz w pełnieniu funkcji kontrolnej względem władzy. Ta ostatnia funkcja stała się też przyczynkiem do określania mediów mianem „publicznego stróża” (ang. *public watchdog*). Dzięki nieskrępowanej pracy niezależnych mediów, możliwy jest dostęp społeczeństwa do informacji o znaczeniu publicznym i tym samym możliwa jest jawność i transparentność działania organów i służb państwa. Nie ulega wątpliwości, że istotnym elementem właściwego wykonywania wskazanych funkcji jest relacjonowanie przez media obchodów wzbudzających istotne społeczne zainteresowanie oraz kontrmanifestacji środowisk opozycyjnych. Tym bardziej w interesie społeczeństwa leży dostarczanie rzetelnych informacji o demonstracjach i protestach społecznych, takich jak ta, która miała miejsce wieczorem tego samego dnia najpierw na Placu Zamkowym, a później przemieszczała się w kierunku ulicy Nowogrodzkiej⁴. Europejski Trybunał Praw Człowieka (dalej: ETPC) podkreśla istotne znaczenie dla wolności mediów możliwości zdobywania przez dziennikarzy informacji z pierwszej ręki, bezpośrednio na miejscu zdarzenia⁵. W związku z tym wszelkie utrudnienia czynione dziennikarzom w relacjonowaniu demonstracji (np. niedopuszczenie na miejsce zgromadzenia czy też usunięcie z tego miejsca) wymagają zaistnienia szczególnie istotnych przyczyn oraz muszą podlegać ścisłej kontroli⁶.

Z orzecznictwa ETPC wynika, że w związku z art. 10 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka na państwach ciąży nie tylko obowiązki negatywne, ale też pozytywne. W kontekście obowiązków negatywnych w bieżącej sprawie największe znaczenie ma nieprzeszkadzanie dziennikarzom w wykonywaniu ich pracy oraz powstrzymanie się przed stosowaniem względem nich środków przymusu. Wymóg ten uzasadniany jest przekonaniem, że przemoc wobec dziennikarza nie jest wyłącznie wkroczeniem w jego nietykalność cielesną jako taką, ale stanowi ponadto atak na wolność wypowiedzi chronioną przez art. 10 EKPC⁷. Odnosząc się natomiast do obowiązków pozytywnych, znaczenie podstawowe należy przypisać

⁴ Zob. wyrok ETPC z 2 października 2012 r. w sprawie *Najaflı p. Azerbejdżanowi*, skarga nr 2594/07, par. 66.

⁵ Wyrok ETPC z 9 lutego 2017 w sprawie *Selmani i inni p. Macedonii*, skarga nr 67259/14, par. 84.

⁶ Zob. *mutatis mutandis* wyrok ETPC z 13 lutego 2018 w sprawie *Pentikäinen p. Finlandii*, skarga nr 5865/07, par. 89.

⁷ *Najaflı p. Azerbejdżanowi*, *op. cit.* par. 68.

wymogowi dokładnego wyjaśnienia wszystkich okoliczności ataku na dziennikarza, gdy do ataku takiego dojdzie, a zwłaszcza zbadania wszelkich możliwych związków danego czynu z działalnością dziennikarską pokrzywdzonego⁸.

Powyżej przytoczone standardy znajdują ponadto odzwierciedlenie w prawie polskim. Przepis art. 14 Konstytucji RP jako zasadę ustroju państwa wprowadza wolność prasy i innych środków społecznego przekazu. Za konkretyzację tej zasady należy uznać zobowiązanie władz publicznych do stwarzania prasie warunków niezbędnych do prawidłowego wykonywania jej zadań (art. 2 Prawa prasowego). Konsekwencją tego zobowiązania jest zaś zakaz utrudniania krytyki prasowej (art. 6 ust. 4 Prawa prasowego), penalizowany w art. 44 Prawa prasowego. Co więcej, zakazane jest użycie przemocy wobec dziennikarza w celu zmuszenia go do opublikowania lub zaniechania opublikowania materiału prasowego albo do podjęcia lub zaniechania interwencji prasowej (art. 43 Prawa prasowego). W bieżącej sprawie zasadne wydaje się też rozważenie, czy policjanci, nie dopuszczając dziennikarzy na Plac Piłsudskiego oraz odpychając jednego z nich, nie przekroczyli swych uprawnień wymienionych w art. 15 Ustawy o Policji. Przypomnieć bowiem należy, że Policja ze swoich uprawnień może korzystać wyłącznie w zakresie pełnionych zadań. Jakkolwiek do zadań tych należy ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego, to trudno jednak zrozumieć, w jaki sposób do zakłócenia tego bezpieczeństwa lub porządku mogła się przyczynić służbowa obecność dziennikarzy podczas wydarzeń o istotnym publicznym znaczeniu.

Niezależnie od powyższego wątpliwości wzbudza selekcjonowanie dostępu dziennikarzy na Plac Piłsudskiego w czasie trwania obchodów miesięcznicy. Należy bowiem raz jeszcze podkreślić publiczny charakter tego wydarzenia, które od lat wzbudza znaczne społeczne zainteresowanie. Wyżej podkreślono już znaczenie zagwarantowania dostępu mediów do wydarzeń budzących społeczne zainteresowanie. W tym miejscu pragniemy jednak zwrócić uwagę Pana Komendanta na zasadę równości i bezwzględny, konstytucyjny zakaz dyskryminacji kogokolwiek z jakichkolwiek względów (art. 32 Konstytucji) oraz związek tej zasady z wyżej nadmienioną zasadą wolności mediów (art. 14 Konstytucji) oraz prawem do pozyskiwania i rozpowszechniania informacji (art. 54 Konstytucji). Zwracamy też uwagę, że

⁸ Wyrok ETPC z 16 marca 2000 r. w sprawie *Özgür Gündem p. Turcji*, skarga nr 23144/93, par. 42-46; wyrok ETPC z 17 czerwca 2018 r. w sprawie *Mazepa i inni p. Rosji*, skarga nr 15086/07, par. 73; Komitet Ministrów Rady Europy, Rekomendacje CM/Rec (2016) 4 z 13 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony dziennikarstwa i bezpieczeństwa dziennikarzy i innych podmiotów medialnych, par 19.

w doktrynie wskazano, że różnicowanie dostępu dziennikarzy do wydarzeń medialnych może być uznane za działanie zabronione przez powołany już wyżej art. 44 Prawa prasowego⁹.

Z uwagi na powyżej poczynione uwagi, zwracamy się do Pana Komendanta z uprzejmą prośbą o wskazanie powodów, dla których Policja nie dopuściła niektórych dziennikarzy w pobliże obchodów tzw. miesięcznicy smoleńskiej oraz jakie kryteria stosowano w celu wyboru tych, których wpuszczono na Plac Piłsudskiego, a których nie. Ponadto, będziemy wdzięczni za informację, czy podjęto próbę wyjaśnienia incydentu polegającego na odepchnięciu Krzysztofa Boczka przez jednego z funkcjonariuszy.

W imieniu Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka,

Łopusz Wynny Stenculan

Helsińska Fundacja Praw Człowieka
WICEPREZES ZARZĄDU

Piotr Kłodoczy
Piotr Kłodoczy

⁹ M. Olszyński, *Art. 44* w: M. Brzozowska-Pasieka, J. Pasieka, M. Olszyński, *Prawo prasowe. Komentarz praktyczny*, Warszawa 2013, Lex.